

Praktboken om kulturminner

morgen lanserer

en blo langt mer tidkrevende

I morgen lanserer Kvinesdal Historielag praktverket «Mange bekker små...» om de mange kulturminnene i og rundt Kvinavassdraget. Bak den omfangsrike boken ligger det flere tusen dugnadstimer.

AV STANLEY KVINLAUG

Etter å ha trålet Kvinavassdraget opp og ned og på kryss og tvers i nesten fem år og gjort unna nærmere 140 vandringar, kan den lokale forfatter-trioen Anne-Berit Erfjord, Harald Aamodt og Johannes Hamre skrive under på at de er blitt enda bedre kjent i den vene bygda!

– Vi har kommet til steder hvor ingen av oss har vært før. Det har vært både lærerikt og interessant, fastslår de.

Det var i forbindelse med Kvinesdal kommunes plan for Kvinavassdraget i 1999 at det lokale historielaget ble spurt om laget kunne utarbeide en oversikt over kulturminner i og rundt vassdraget.

Trioen Erfjord, Aamodt og Hamre tok utfordringen på strak arm, og med et budsjett på 45.000 kroner til å dekke de faktiske utgiftene satte de våren 2000 trøstig i gang med vandringene ved vassdraget.

Også sidevassdragene

– Etter hvert som registreringsarbeidet rullet frem ble det klart for oss at prosjektet ville bli langt mer omfattende enn vi hadde forestilt oss. Den opprinnelige planen var å holde på i ett år og gi ut et lite hefte, men der forregnet vi oss, smiler Anne-Berit Erfjord, Harald Aamodt og Johannes Hamre.

En årsak til at registrering-

en ble langt mer tidkrevende enn tenkt var at de ganske tidlig i prosessen bestemte seg for å ta med sidevassdragene til selve livsnerven i Kvinesdal kommune – Kvina. Vassdraget har kilder i hele Fjotland og i store deler av Kvinesdal. Presentasjonen av kulturminnene i boken starter i nord og går sørover.

– Det som ikke er med i boken er vassdrag på Kvinesheia fra Stakkeland og sørover, der vannet renner mot Lyngdal. Gardene Staddeland, Dyrstad og delvis Guse har vassdrag som renner mot Opoftevannet og ned til Åptafjorden. På Rullen og Fundal på Vestheia lengst sør er det bekker som renner mot Gyland, informerer forfatterne.

Arbeidsdeling

De har delt arbeidet mellom seg. Skolemenneskene Erfjord og Aamodt har besøkt registreringen av kulturminnene og skrevet manus, byråkraten og den pasjonerte amatør fotografen Hamre har festet minnene til filmrullene. Den pensjonerte trykkesjefen har tatt flesteparten av de mellom 500 og 600 bildene i boken.

– Men vi har også fått låne mange gamle og nye bilder av kulturminner. Folk har i det hele tatt vært utrolig imøtekommende og hjelpsomme i prosessen. At boken er blitt så omfattende som den er blitt kan vi ikke minst takke et par hundre bidragsyttere og informanter for, fremholder det kulturinteresserte trekløveret.

Kverner og stamper

Boken har også et rikt kartmateriale, et 40-tall kart er trykket. Vesterdølen Martin Trælanshei, som arbeider i Statens Kartverk, har laget kartene og plottet inn utvalgte kulturminner. Ved å bruke disse kartene sammen med vanlige kart kan folk vandre mange fine turer og finne

ELDST: Det eldste bildet i boken: Oppgangssaga i Kloster cirka 1895. Bildet er utlånt av Anne-Berit Erfjord.

igjen mange navn og andre kulturminner.

– Frem til nå har vi registrert vel 240 kverner og cirka 75 vassager. I tillegg har vi funnet noen stamper, mange trøsjefall, stemmer, bruer, vad, vaskeplasser, fløtningsminner, ferjeplasser og andre ting. Mange stedsnavn forteller om hendelser og virksomheter, beretter de.

Noen få kverner er restaurert, men de fleste er rast ned i årenes løp. En sag på Våskeland er ferdig restaurert.

Utenom de mange vandringene har trekløveret saumfart lokal litteratur, sjekket kirkebøker og brukt gamle og nye kart. Bare på noen få gardar har de brukt utskiftninger og andre originaldokumenter.

Dyrt prosjekt

Alt innsamlingsarbeidet er gjort på dugnad. Trykningen av den over 400 sider store bo-

GAMMEL BRO: Hunsbedtbrua i Austerdalen fotografert cirka 1952 av Tor Hunsbedt.

ken i et opplag på 1000 har kostet 300.000 kroner. Kvinesdal kommune og historielaget har hver for seg spyttet i 100.000 kroner. Nå håper

historielaget at godt salg fremover skal bidra til å få det ambisiøse bokprosjektet økonomisk i balanse.

RYKENDE FERSK: Trekløveret Harald Aamodt (fra venstre), Anne-Berit Erjford og Johannes Hamre har tilsammen lagt ned flere hundre dugnadstimer i registrering-
en av kulturminner i og rundt Kvinavassdraget. Nå foreligger boken.